

Milé kolegyně a kolegové, vážení čtenáři,

toto číslo Chemických listů, které se Vám dostává do rukou nebo jej čtete na svých monitorech či displejích mobilů, je vydáváno za zvláštních okolností, v mimořádné a nejisté době. Na jedné straně je vědecká obec, a nejen ta, udivována téměř exponenciálně vzrůstajícím počtem osob infikovaných koronavirem COVID 19, na druhé straně je spousta osob (a osobností), které s chladnou matematickou logikou srovnávají počet nemocných s běžnými počty podobných onemocnění v diskutovaných obdobích v předešlých letech a částečně (nebo zcela) zlehčují či úplně ignorují hygienická opatření.

Česká společnost chemická (ČSCH) rozhodně nepatří k zarputilým odpiracím opatření (jak bude patrné z níže uvedeného), ale přesto někdy v průběhu jarních měsíců letošního roku, v době všeobecně nařízených „home officů“, se několik členů předsednictva ilegálně spojilo do kolektivního mobilového hovoru a definitoricky rozhodlo, že původně stanovený termín konání 72. sjezdu chemiků v září je daleko a do té doby bude úplně jiná situace, „zlý skřet koronavirus“¹ odcestuje do jiných krajů a vrátí se k nám až na podzim nebo emigruje zcela. A v důsledku tohoto filozofického předpokladu, v době hromadného rušení všech národních i mezinárodních konferencí a seminářů, jsme se rozhodli a pokusili se nabídnout českým a slovenským chemikům možnost setkání.

A to setkání nikoli jen zprostředkované kamerami a monitory počítačů, ale osobní setkání „tváří v tvář“ (to jsme ještě nevěděli, že tváře budou muset být částečně zastřeny rouškami a respirátory). To vše i za cenu rizika, že se přihlásí málo účastníků a budeme nuceni sjezd z finančních důvodů na poslední chvíli zrušit, i toho, že nám v jeho uspořádání na poslední chvíli zabránil nepříznivý vývoj epidemiologické situace a tedy „vyšší moc“. Prostě a jednoduše bylo rozhodnuto, že 72. sjezdu chemiků, nad jehož konáním se uvolil převzít záštitu rektor ČVUT v Praze, doc. RNDr. Vojtěch Petráček, CSc., se bude konat v původně vyhlášeném termínu. A tak se také stalo!

Navzdory (ne)mnohým pesimistickým proroctvím starších, ale i mladších kolegů, účast byla hojná, ba dokonce vyšší, než jsme předpokládali (v maximu dosáhl počet zaregistrovaných téměř 350 osob) a přibližně týden před zahájením bylo nutné z kapacitních důvodů uzavřít přihlašovací formulář. Bohužel, hygienická situace se nevyvíjela ideálně, Praha byla označena na koronavirovém semaforu červeně a některým slovenským účastníkům bylo jejich zaměstnavateli nedoporučeno navštívit Prahu. I přesto jsme přivítali přibližně 300 účastníků z nejrůznějších koutů České republiky, a i mnozí slovenští kolegové odvážně dorazili (třeba i jen na dobu trvání jejich sekce či alespoň přednášky). Jen málokdo si přijel pouze prohlédnout krásy Prahy za zmenšeného počtu turistů a užít si méně obsazených restaurací a vináren. Drtivá většina účastníků přijela prezentovat svůj příspěvek. Celkem zaznělo více než 150 přednášek a bylo prezentováno 120 plakátových sdělení. Sborník s jejich abstrakty byl vydán v online verzi speciálního čísla časopisu Czech Chemical Society Symposium Series².

Tento sjezd se od jiných lišil i v další drobnosti. Podíl České společnosti průmyslové chemie na organizaci sjezdu

byl výrazně vyšší než v letech minulých, protože sem byla přenesena významná část programu z 8. mezinárodní chemiko-technologické konference v Mikulově, která se letos na jaře nemohla z výše zmíněných důvodů uskutečnit. Obohacením byla i účast kolegů ze zrušeného XXVI. Biochemického kongresu.

Zahájení a úvodní přednáška sjezdu se konaly v historických prostorách Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (UK), kam nás přijeli podpořit (i přes nedoporučení svých zaměstnavatelů a s jen těžko skrývanými obavami z koronavirové nákazy) vrcholní představitelé Slovenské chemické společnosti (SCHS), jmenovitě její předsedkyně RNDr. Monika Jerigová, Ph.D. a doc. Ing. Dušan Velič, Ph.D. V průběhu zahájení, kterého se zúčastnil mj. i předseda Českého svazu vědeckotechnických společností (ČSVTS) doc. Ing. Daniel Hanus, CSc., převzali z rukou předsedy ČSCH prof. Ing. Jana Johna, CSc. ocenění „Fellowship“ vydavatelství Chemistry Europe – European Chemical Societies Publishing za vynikající služby pro chemii prof. RNDr. Martin Katora, Ph.D. a prof. Ing. Vladimír Šindelář, Ph.D.³ Snad všechny přítomné posluchače následně upoutala velmi zajímavá přednáška Ing. Radky Šefců o použití chemie při průzkumu výtvarných uměleckých děl v Národní galerii Praha.

V pondělí ráno, 7. září 2020, se již účastníci sjezdu sešli v „hlavní“ budově konání sjezdu na Novotného lávce a po první plenární přednášce prof. Ladislava Kavana, DSc. z Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského se rozdělili do 15 odborných sekcí, pokrývajících snad všechna odvětví chemie. Jelikož je třeba dbát a mít vždy na mysli též dorost, tedy nastupující generace chemiků, proběhlo v rámci sjezdu pod záštitou ČSCH a SCHS setkání mladých českých a slovenských chemiků pořádané Sekcí mladých.

Aby jednání v sekcích nebyla příliš monotónní a aby jejich účastníci nezískali dojem, že existuje jen jejich obor bádání, byla zasedání prokládána velmi zajímavými a poučnými plenárními přednáškami (prof. Ing. Jāna Tkáče, DrSc., Mgr. Ivany Turkové, prof. RNDr. Petra Slavička, Ph.D., RNDr. Jany Skopalové, Ph.D.). Zvláštní pozornosti se těšila přednáška nestora české chemické technologie prof. Ing. Josefa Paška, DrSc., v jehož osobě se spojuje vynikající chemický technolog, inženýr, organický chemik, ale i ekonom. Po své přednášce převzal prof. Pašek za přítomnosti představitelů významných státních institucí a firem z rukou náměstka ministra průmyslu a obchodu Ing. Eduarda Muřického Medaili ministra průmyslu a obchodu, která mu byla udělena při příležitosti významného životního jubilea za chemické technologie – výrobu anilinu, cyklohexylaminu a dicyklohexylaminu.

Účastníci z řad studentů a mladých vědeckých pracovníků měli již tradičně příležitost představit výsledky své práce v rámci plakátové sekce konané v Národním technickém muzeu v některé ze soutěží – letos se jednalo o Cenu České společnosti chemické (vítěz Roman Valeš z VŠCHT Praha), IUPAC Poster Prize, jež však byla též financována z prostředků ČSCH (vítězka Klára Lysáková z VUT Brno), Cenu rektora Univerzity Pardubice pro nejlepší studentský

Foto: Účastníci Sjezdu chemiků před Národním technickým muzeem

Foto: Prof. Pašek přebírá Medaili ministra průmyslu a obchodu, která mu byla udělena za chemické technologie

poster (vítězka Karolína Salvadori z Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR) a Cenu rektora Univerzity Pardubice pro nejlepší poster studenta Univerzity Pardubice (vítězka Kateřina Štursová z Univerzity Pardubice). Vítězům i jejich školitelům, stejně jako jejich vědeckým týmům gratulujeme.

Středěční sjezdové dopoledne bylo mimo jiné věnováno semináři České technologické platformy SusChem.

Jaký by to byl kongres, na němž by své produkty nepředstavily (a jeho konání finančně nepodpořily), významné firmy působící v oblasti chemie (Shimadzu, Metrohm Česká republika, Optik Instruments, ANAMET, NETZSCH, P-Lab, D-Ex instruments, Nicolet). Naše poděkování patří i partnerům 72. sjezdu, spolupořádaného Českou společností chemickou, Slovenskou chemickou společností a Českou společností průmyslové chemie, tedy Radě vědeckých společností ČR, EuChemS – European Chemical Society, Chemistry Europe – European Chemical Societies Publishing, Českému svazu vědeckotechnických společností, ČVUT v Praze, Univerzitě Pardubice, Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Univerzitě Palackého v Olomouci a Vysoké škole chemickotechnologické v Praze. Zároveň bychom rádi poděkovali ČSVTS za vstřícnost při pronajímání sálů.

Na 72. Sjezdu chemiků se sešla celá řada vědeckých kapacit, byla přednesena či jinak prezentována celá řada zajímavých a vědecky vysoce hodnotných poznatků. Nezapomínejme na velmi důležitou výměnu informací a navázání osobních kontaktů v průběhu přestávek či společenských akcí. Ovšem to vše by se nemohlo uskutečnit bez obětavé práce garantů sekcí, sestavovatelů sborníku (doc. Václava Slovák a Ing. Radmily Řápkové), ekonomky ČSCH Ing. Aleny Vlkové, „helpiků“ z řad vysokoškolských a středoškolských studentů z celé republiky a mnoha dalších organizátorů. V pozadí a téměř bez pozornosti vědeckých kapacit zůstávala nenápadná, ale energická a téměř všudypřítomná RNDr. Helena

Pokorná, bez jejíhož neúnavného snažení a přísného dohledu na dodržování preventivních hygienických opatření by sjezd neproběhl tak hladce a bezproblémově. Na jejich bedrech spočinul velký díl přípravné a organizační činnosti: pronájem sálů, jednání s vystavovateli, s Národním technickým muzeem, Filozofickou fakultou UK, Letenským zámečkem, sponzory, zajišťování posterů, stravování, občerstvení, kulturního programu (včetně letos velmi oceňovaných vodních šlapadel), roušek pro účastníky, dezinfekce sálů, řízení činnosti „helpiků“ a všech dalších činností spojených se sjezdem. Její bdělé oko dohlíželo (ve vojenské terminologii) nad „přesným a přísným“ dodržováním všech hygienických opatření, z něhož nebyli vyňati ani členové Vědeckého a Organizačního výboru sjezdu (ani oni nesměli odložit roušku či popíjet kávu v prostorách sjezdové budovy a stejně jako jiní účastníci se museli přesunout do určeného venkovního prostranství). Právě jí patří náš velký dík a obdiv za nadstandardně odvedený ohromný kus práce.

Letošní, 72. Sjezd chemiků skončil. Nicméně už nyní se můžeme těšit na 73. Zjazd chemiků, který se podle poskytnutých informací zástupců SCHS bude konat jako již tradičně v nádherném prostředí Vysokých Tater, v Grand Hotelu Bellevue v Hornom Smokovci ve dnech 6. - 10. září 2021 (cit.⁴).

Tomáš Navrátil a Jan John

LITERATURA

1. <https://www.detskebasnicky.cz/zly-skret-koronavirus>, staženo 26. 9. 2020.
2. Czech Chem. Soc. Symp. Ser. 18 (2020).
3. <https://csch.cz/o-spolecnosti/oceneni/chempubsoc-europe-fellows/>, staženo 26. 9. 2020.
4. <https://73zjazd.schems.sk/>, staženo 26. 9. 2020.